Projekt Virtuální rekonstrukce knižních celků a databáze PROVENIO

MANUÁL PRO MINIMÁLNÍ ZÁZNAM VLASTNÍKŮ VE WEBOVÉM FORMULÁŘI

Informace o projektu naleznete na adrese https://www.provenio.cz. Zde jsou pak v horní liště záložky:

- Databáze PROVENIO - kde lze vyhledávat vlastníky, a můžete katalogizovat (https://provenio.ncz/#!/)
- Manuály, kde naleznete i tento manuál (https://www.provenio.cz/manualy/)
- Provenience, kde jsou popsány základní typy provenienčních záznamů (https://www.provenio.cz/provenience/)

Které osobnosti, rody, popř. instituce evidovat?

Osoby, které lze bezpečně identifikovat a o nichž lze alespoň něco málo napsat. Není důležité, jestli se jedná o osobu, která žila v 16. nebo ve 20. století. Důležitý je její společenský, kulturní, historický význam, popř. význam knihovního celku nebo konkrétní knihy, které vlastnila. Za velmi důležitou považujeme evidenci regionálně činných osobností.

Relevantní informační zdroje pro evidenci vlastníků. Kde hledat, pokud nic nenajdeme v Národních autoritách (NA)?

Vstup do databáze NA: https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-a&local_base=aut

1) Pro základní vyhledávání doporučujeme všem dobře známý a osvědčený Google. Před použitím vyhledaných výsledků je třeba opravdu kriticky zhodnotit jejich důvěryhodnost. Wikipedie je již považována za důvěryhodný zdroj, který citují NA.

2) Významným a dobře dostupným zdrojem informací jsou GoogleBooks, které mají tu výhodu, že naleznete-li v nich relevantní informaci, je možno ocitovat konkrétní knihu včetně stránky: https://books.google.com/

3) Pro významnější německé vlastníky, kteří se budou v knihách na našem území objevovat patrně dosti často, lze doporučit Allgemeine Deutsche Biographie a Neue Deutsche Biographie. Dostupné v současnosti online: https://www.deutsche-biographie.de/home

4) Velmi užitečný pro naše území je také *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich (60 Bände, 1856-91)* Constantina von Wurzbach, který zahrnuje korunní země rakouského císařství, tedy i země koruny české. Dostupné na WikiCommons: https://cs.wikipedia.org/wiki/Biographisches_Lexikon_des_Kaiserthums_Oesterreich nebo na http://www.literature.at/collection.alo?objid=11104

5) *Allgemeine Gelehrten-Lexikon* vydávaný lipským teologem Christianem Gottliebem Jöcherem je i přes své stáří (polovina 18. století) dodnes v mnoha směrech nepřekonaným biografickým slovníkem. Odkazy na digitalní kopie - včetně kopií pozdějších dodatků - naleznete zde: https://de.wikipedia.org/wiki/Allgemeines_Gelehrten-Lexicon

6) Pro české prostředí lze rovněž doporučit Bibliografii dějin českých zemí. Dají se zde nalézt i odkazy na fulltexty evidovaných článků: https://biblio.hiu.cas.cz/#!/

7) Co se týče zahraničních osobností, doporučuje oddělení Národních autorit přehledávat jejich identitu v bázi jmenných autorit Library of Congress - LOC (Names), pokud se je nepodaří identifikovat v příslušném národním souboru autorit:
http://id.loc.gov/authorities/names.html

8) Za souborný katalog autoritních záznamů lze označit také bázi VIAF (The Virtual International Authority File), která k jednotlivým jménům uvádí zpravidla několik zdrojů. K bázi je třeba přistupovat opět kriticky a pečlivě vybírat konkrétní záznam: https://viaf.org/

8) A pro úplnost uvádím ještě odkaz na stránku s přehledem knižních a online zdrojů (především databáze národních autorit pro různé země a agregovanou bázi autorit CERL Thesaurus) uvedených na stránkách Oddělení jmenných autorit NK ČR:

Knižní zdroje: https://autority.nkp.cz/jmenne-autority/zdroje/knizni-zdroje

Online zdroje: https://autority.nkp.cz/jmenne-autority/zdroje/elektronicke-zdroje

Kde hledat portréty a fotografie vlastníků pro podpole 678 $u?

Ideálně asi na Wikipedii, která ve své složce Wikimedia uvádí rovněž status obrázku vzhledem k autorským právům. Tedy jedná-li se o tzv. volné dílo, které lze bez obav stáhnout a nahrát do podpole 678 $u. V takovém případě je u obrázku symbol přeškrtnutého copyrightu: Případně můžete sami dohledat fotografii v publikaci, která je už bezpečně stará a nelpí na ní žádná autorská práva. Zpravidla postačí 100 let od vydání.

Jak fotografovat a upravovat fotografie před jejich vložením (uploadem) do záznamu?

Budete-li fotografovat větší počet knih, doporučuji vždy jako první vyfotit v detailu signaturu knihy. Pomáhá to následně při orientaci v miniaturách snímků, protože signatura je pak čitelná i v miniatuře a Vy budete bezpečně vědět, že snímky za ní jsou z té které knihy. Budete-li fotit grafické exlibris, supralibros, razítko nebo jakoukoliv jinou značku, která má fixní velikost (tedy nikoliv rukopisnou poznámku), doporučuji přiložit ke značce pravítko a vyfotit provenienční značku spolu s ním. Pro rychlejší postup mohu z vlastní zkušenosti doporučit, abyste si před focením na malé papírky nadepsali zkratky jednotlivých částí knihy, které Vám budou následně identifikovat lokaci provenienčního záznamu, tedy *PŘED. PŘÍD. (přední přídeští), PŘED. PŘED. (přední předsádka), RUB TIT. L. (rub titulního listu)* atp. Konkrétní provenienční značku pak vyfoťte jednou s tímto papírkem a jednou bez něj (ten pak použijete do záznamu). Při popisu Vám to ušetří spoustu času. Současně doporučuji fotit jednak celou stranu (i s okraji) a následně provenienčí poznámku nebo značku v detailu.

Co se týče úpravy snímků před jejich uploadem, je třeba je v první řadě zmenšit, což lze provést jednak postupně obrázek po obrázku, nebo hromadně tzv. "batch resize". Po stažení příslušného plug-inu, lze toto provádět i na základním prohlížeči IrfanView. Co se týče velikosti, doporučuji zmenšovat na cca 500 kB.

Jak udělat záznam na vlastníka knihy či knižního celku ve webovém formuláři PROVENIO?

Otevřete si katalog **PROVENIO** na adrese **provenio.net** a přihlaste se.

Uživatelské jméno: *provenio1*

Heslo: na vyžádání u Moniky Veverkové (monika.veverkova@nm.cz)

Z nabídky v řádku vyberte **Katalogizace/Nová autorita**. Než začnete tvořit nový autoritní záznam, je potřeba ověřit, zda již majitel v PROVENIU není zaznamenám. Vyskočí vám okno **Kontrola duplicity** kam do políčka **Název** napište jméno majitele (osobu nebo instituci).

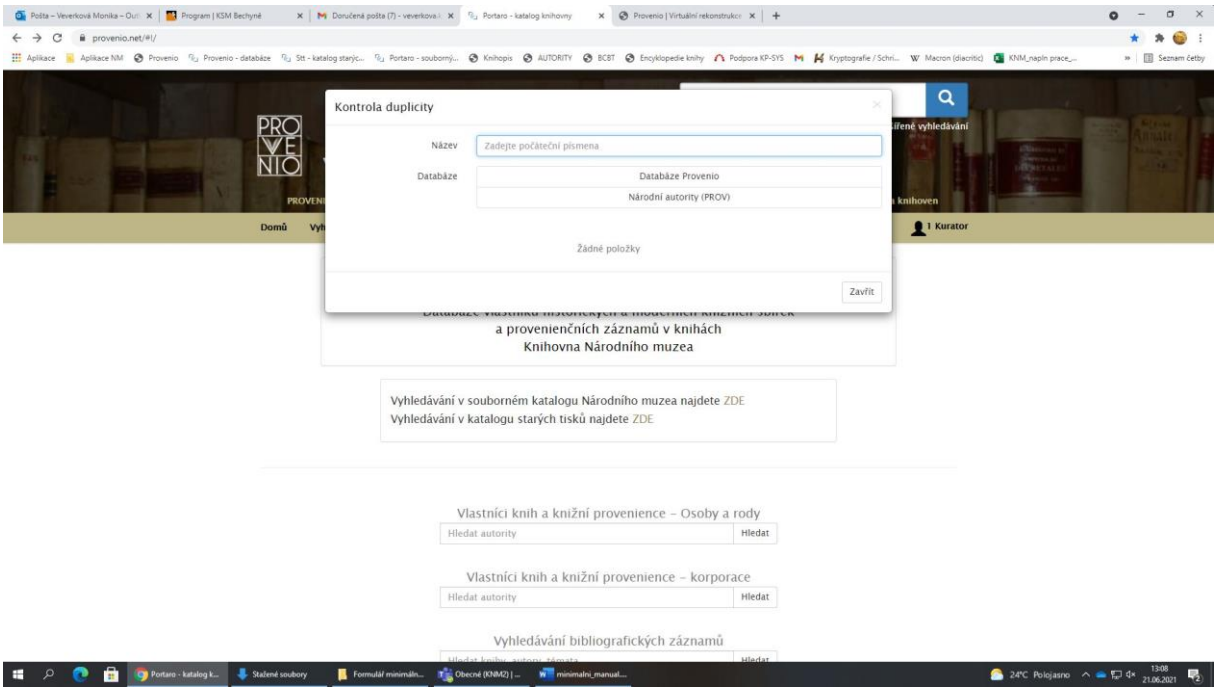

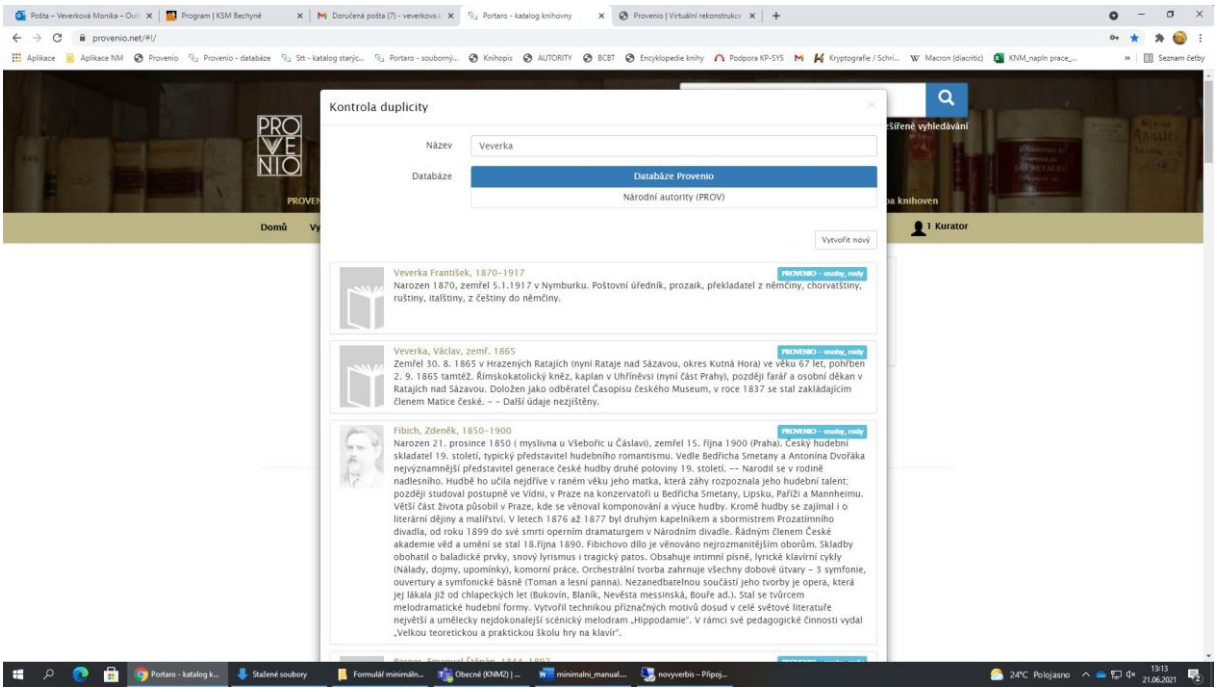

Systém nalezne, zda není již utvořen autoritní záznam na majitele v Proveniu. Pokud je již váš majitel evidován v Proveniu, tak si jeho záznam otevřete a dejte **Zkopírovat** vyberte **Cílový fond** podle toho, zda se jedná o osobu či instituci. Přes **Editovat** doplňte údaje, které se týkají vašeho fondu.

Když majitele PROVENIO neeviduje, zkuste ještě, zda ho neevidují **Národní autority (PROV)**. Pokud ano, vyberte správný záznam a systém ho automaticky. Přes **Editovat** doplňte údaje, které se týkají vašeho fondu.

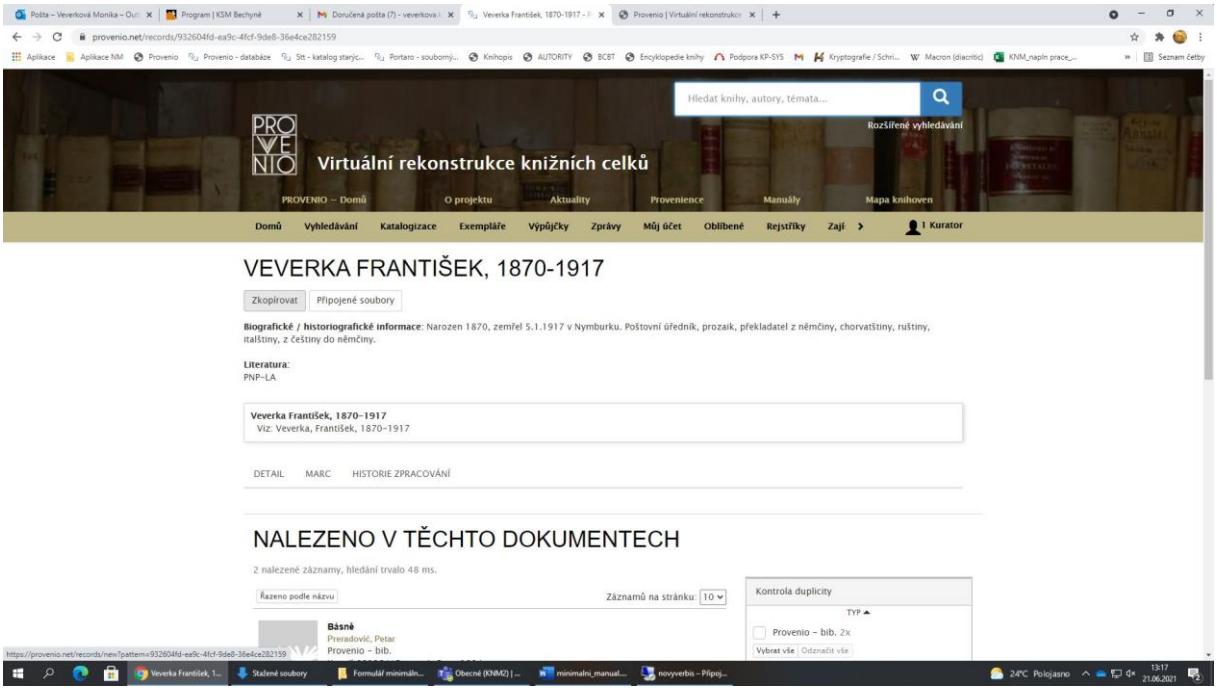

V případě, že majitele neevidují ani Národní autority, zvolte **Vytvořit nový**.

Zobrazí se vám formulář se záhlavím **Bez názvu (koncept)**. Vpravo vyberte z roletky **Minimální záznam – Osoby** nebo **Minimální záznam – Instituce**, podle toho, na jakou autoritu budete dělat záznam.

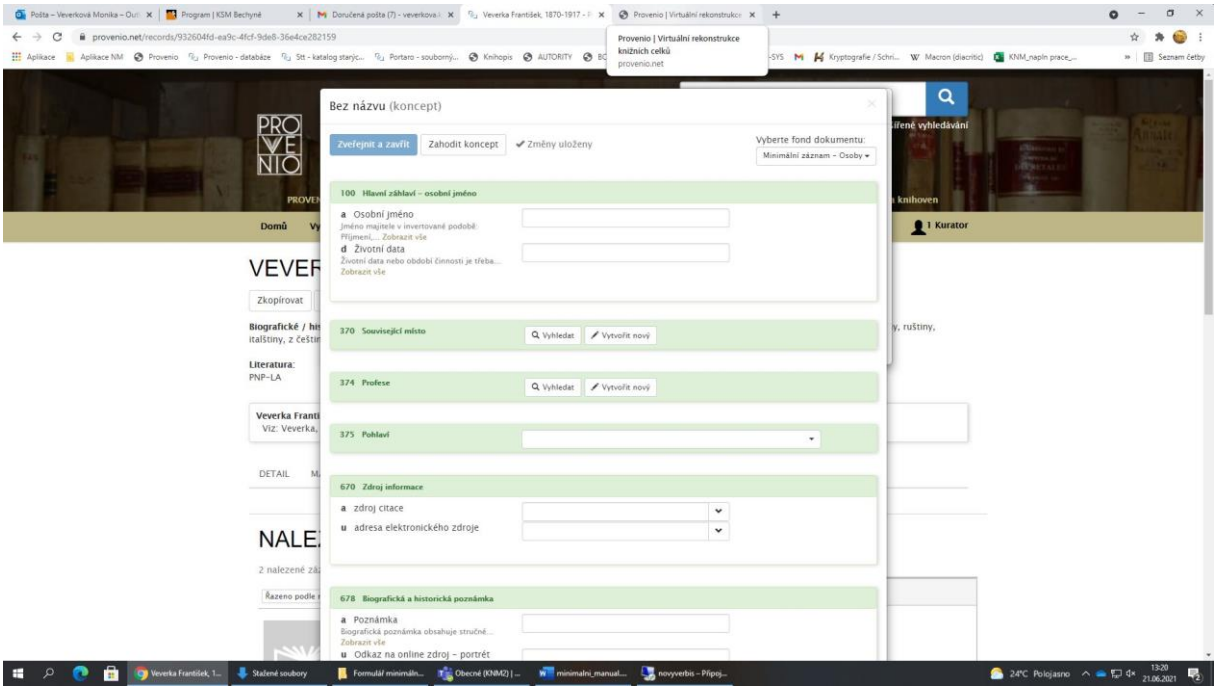

Vyplňte jednotlivá pole formuláře. Vlevo pod názvem podpole je stručná nápověda.

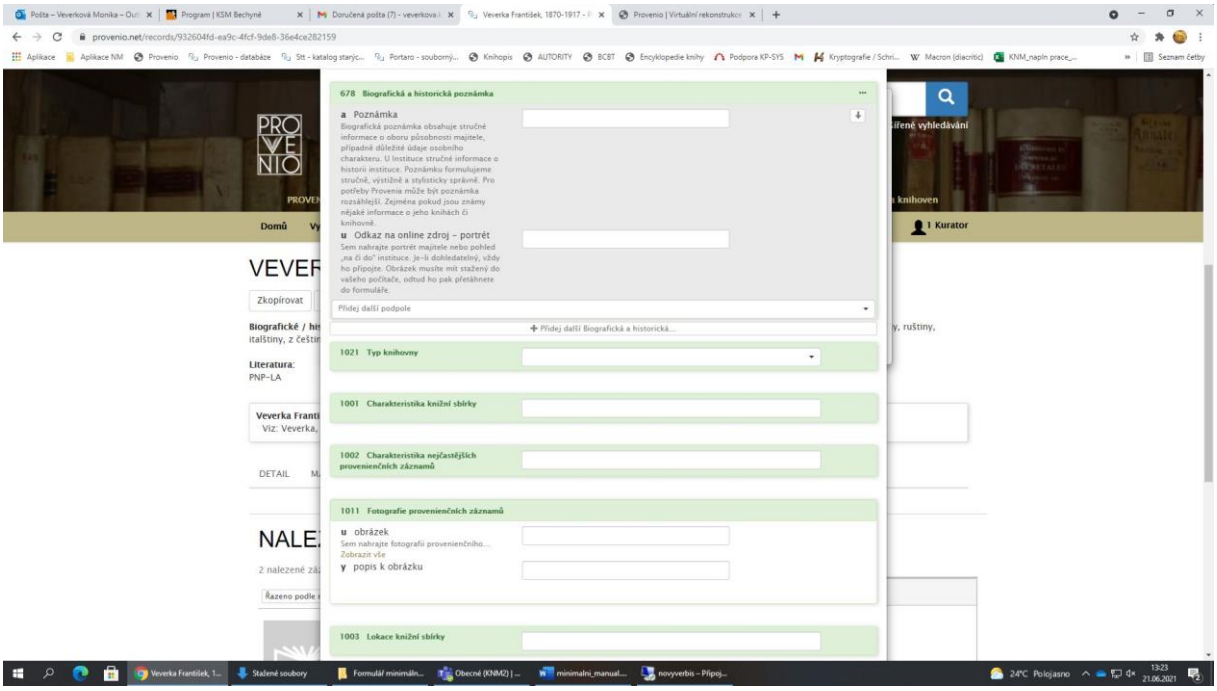

Zde je obsáhlejší nápověda s příklady:

100 a Hlavní záhlaví – osobní jméno

Jméno majitele v invertované podobě *Příjmení, Křestní Jméno*. U rodů a rodin jméno, případně místo a do kulatých závorek napsat rod či rodina *Jméno z Města (rod), Jméno (rodina)*.

V případě, že je jméno těžko čitelné, uveďte sem nejpravděpodobnější podobu a další možnosti čtení jména uveďte do pole **Biografická a historická poznámka** (678 a).

100 d Životní data

Životní data nebo období činnosti je třeba uvést vždy, i kdyby to bylo pouze v řádu staletí.

Je znám pouze rok narození	*$a Franzini, Giovanni Antonio, $d* ***1559-***
Je znám pouze rok úmrtí	*$a Burger, Vojtěch,* ***$d -1732***
Jsou známy roky narození a úmrtí	*$a Dobrovský, Josef,* ***$d 1753-1829***

Roky narození a/nebo úmrtí jsou nejisté nebo v rozpětí několika let

nejistý rok narození:	*$a Ebelmann, Johann Jacob, $d* ***asi 1570-***
nejistý rok úmrtí:	*$a Brandis, Moritz, $d* ***-asi 1504***
nejistý rok narození, jistý rok úmrtí:	*$a Tvrdý, František Xaver, $d* ***asi 1760-1827***
jistý rok narození, nejistý rok úmrtí:	*$a Monnet, Charles,$d* ***1732-asi 1808***
roky narození i úmrtí nejisté:	*$a Vodňanský, Jan,$d* ***asi 1460-asi 1534***

Když nejsou známa životní data, zaznamenáváme období činnosti.

Rok činnosti	*$a Adlington, William, $d* ***činný 1566*** (Nejčastěji jde o rok vydání jediné publikace.)
Rozpětí let činnosti	***$a*** *Adlerhold, Germanus****, $d činný 1687-1739***
Století činnosti	*$a Pavel, $c z Janovic, $d* ***činný 14. století***
Činnost ve dvou stoletích	*$a Mistr litoměřického oltáře, $d* ***činný 15. století-16. století***

110 a Hlavní záhlaví – instituce

Jméno korporace se ve vstupním prvku uvádí ve formě, pod kterou je korporace běžně identifikována, a zapisuje se v jazyce korporace.

Ke jménu lze, podle potřeby, připojit v českém jazyce do kulaté závorky zpřesnění (kvalifikátor).
Obecný kvalifikátor se užívá zejména v případě, kdy není ze jména korporace zřejmé, že se jedná o korporaci a jméno je zaměnitelné (např. s personálním nebo geografickým jménem, věcným termínem apod.).

110 2 $a Terezín (koncentrační tábor)
110 2 $a Terezín (pevnost)

Kvalifikátor místa se uvádí především jako rozlišující prvek u více korporací, jejichž jména
Forma kvalifikátoru místa se vždy ověřuje v souboru geografických autorit.

110 2 $a Jezuitská tiskárna (Praha, Česko)
110 2 $a Jezuitská tiskárna (Vilnius, Litva)

Rok (roky) jako kvalifikátor se uvádí především jako rozlišující prvek u více korporací, jejichž jména jsou shodná nebo snadno zaměnitelná. Nejvíce se tento druh kvalifikátoru používá pro odlišení stejného jména, které korporace používala v různých obdobích své existence.

110 1 $a Karel Jan Hraba, dědicové (firma : 1735-1738)

V případě nutnosti lze u jednoho korporativního záhlaví uvést i více než jeden kvalifikátor. Nejčastěji se objevuje kombinace obecného kvalifikátoru a kvalifikátoru místa.

V případě, že je jméno těžko čitelné, uveďte sem nejpravděpodobnější podobu a další možnosti čtení jména uveďte do pole **Biografická a historická poznámka** (678 a).

370 f Související místo

Do tohoto pole zaznamenáváme město, oblast nebo stát spojený s **místem výskytu knihy/knihovny zaznamenávaného majitele za jeho života**. Pakliže toto není známo tak s jeho narozením, úmrtím nebo bydlištěm. Údaj vybíráme z geografických autorit.

374 a Profese

Do tohoto pole zaznamenáváme informace o povolání či zaměstnání, v němž osoba pracuje či pracovala. Údaje zaznamenáváme v genderově správné podobě, tedy např. *historici* pro muže a *historičky* pro ženy. Údaj vybíráme z věcných autorit.

375 a Pohlaví

Výběr z roletky.

670 Zdroj nalezených informací

Do tohoto pole uveďte dle citačních pravidel zdroj, ze kterého jste čerpali informace o majiteli a jeho sbírce. Některé často požívané knižní zdroje je možné citovat zkratkou uvedenou v oficiálním seznamu zdrojů: https://autority.nkp.cz/jmenne-autority/zdroje/knizni-zdroje, https://autority.nkp.cz/jmenne-autority/zdroje/elektronicke-zdroje

Do **podpole $u** můžete uvést pevnou URL internetového zdroje.

678 a Biografická a historická poznámka

Biografická poznámka obsahuje stručné informace o oboru působnosti majitele, případně důležité údaje osobního charakteru. V případě záznamu instituce stručné informace o její historii, tedy např. samotné knihovny nikoliv města, kde sídlí, nikoliv zámku a všech rodů, kterým kdy zámek patřil.

U českých majitelů vypadá šablona poznámky takto:
Narozen(a)……v(e)……, zemřel(a)……v(e)……**.** Profese, specializace, publikační obory. Další podstatné informace.
U zahraničních majitelů nepíšeme do poznámky životní data. Na začátek poznámky uvedeme státní příslušnost (národnost) autora:
Státní/národnostní příslušnost, profese, specializace, publikační obory. Další informace.
U rodů a rodin vypadá šablona poznámky takto: Státní/územní příslušnost – titul rodu. Další informace.

Poznámku formulujeme stručně, výstižně a stylisticky správně. **Pro potřeby Provenia může být poznámka rozsáhlejší. Zejména pokud jsou známy nějaké informace o jeho knihách či knihovně.**
(Crato von Crafftheim, Johannes, 1519-1585)

Německý lékař, patřil k jedné z nejvýznamnějších osobností evropského humanismu. Johannes Crato von Crafftheim studoval nejprve theologii ve Wittenbergu a posléze medicínu v Padově. Působil jako městský lékař ve slezské Vratislavi a jako osobní lékař tří císařů: Ferdinanda I., Maxmiliána II. a Rudolfa II. Maxmilián II. mu udělil palatinát (1568). V roce 1581 se Crato odebral na odpočinek na své slezské panství Rückerts (Szczytna), kde nechal vystavět evangelický kostel a kam rovněž přestěhoval svou knihovnu. V roce 1583 se však opět stěhuje do Vratislavi a v závěru života pomáhá ošetřovat nemocné při morové epidemii. Svou odbornou činnost zasvětil především studiu morové nákazy a způsobu jejího šíření. Udržoval čilý korespondenční styk s ostatními evropskými humanisty a působil rovněž jako zprostředkovatel kontaktů mezi učenci.

(Zámecká knihovna Březina)

Rod hrabat ze Sternbergu patří k nejstarším českým šlechtickým rodinám v zemi. -- Hrabě Kašpar Maria (1761-1838) získal zámek Březina u Rokycan, kde pobýval a založil zde knihovnu rozšiřovanou jeho následovníky. Zámek vlastnili Šternberkové do roku 1949. Po znárodnění bylo na zámku umístěno lesnické učiliště, které zde sídlilo do roku 2002. Rodině Šternberků byl navrácen roku 1990 a jeho současným majitelem je Zdeněk Šternberk (nar. 1923).

678 u Odkaz na online zdroj – portrét

Sem nahrajte portrét majitele nebo pohled „na či do“ instituce. Je-li dohledatelný, vždy ho připojte. Obrázek musíte mít stažený do vašeho počítače, odtud ho pak přetáhnete myší do tohoto podpole formuláře.

1021 a Typ knihovny

Z nabídky v roletce vyberte typ knihovny: *šlechtické knihovny, církevní knihovny, měšťanské knihovny, knihovny.* Jedná-li se o osobní knihovnu ne šlechtickou či církevní, vyberte měšťanskou. **Samostatné „knihovny" je určeno pro institucionální knihovny škol, firem či úřadů.**

1001 i Charakteristika knižní sbírky

Uvádějte informace týkající se složení, historie a rozsahu knižní sbírky.

Knihovna Tobiase Fischera von Croschwitz je druhou nejpočetnější lékařskou knihovnou v Nostické knihovně v Praze. Z Fischerovy knihovny se dochovalo celkem 38 titulů ve 40 svazcích. Tvoří relativně pestrou skupinu skládající se z teologické, historiografické a v jednom případě též filologické literatury.

Knihovnu hrabat z Kolowrat doplnili jejich dědicové hrabata Pálffyové. Rodina Kolowrat-Krakowských v letech 1818 a 1824 odkázala podstatnou část své knihovny umístěné na zámku Březnice Knihovně Národního muzea. Další část knihovny odkázal Knihovna Národního muzea v roce 1893 Eduard Pálffy de Erdöd z Újezda, dědic po Hanuši hraběti z Kolowrat. Knihovna v rozsahu 6294 svazků obsahuje díla historická, encyklopedická, bohemika a díla s loveckou tématikou.

1002 i Charakteristika nejčastějších provenienčních záznamů

Zde zaznamenejte formy a podoby typických provenienčních záznamů (exlibris, supralibros, rukopisné, grafické, heraldické…). Podkladem pro zápis by měl být heslář z metodiky Provenia: https://www.provenio.net/images/uploads/CERMET.pdf

Charakteristickým a jediným identifikovaným provenienčním záznamem Tobiase Fischera v knihách Nostické knihovny je dosti podrobné rukopisné exlibris uváděné vždy na titulním listu, které zaznamenává nejen jméno vlastníka knihy, ale rovněž místo a čas akvizice té které knihy.

V knihách se vyskytuje heraldické grafické exlibris hrabat Pálffy s jelenem ve skoku a kolem ve vlnách.

1011 Fotografie provenienčních záznamů

Sem nahrajte fotografii provenienčního záznamu. Obrázek musíte mít stažený do vašeho počítače, odtud ho pak přetáhnete myší do tohoto podpole formuláře.

Do **podpole y** napište text, který se zobrazí pod obrázkem.

1003 Lokace knižní sbírky

Zde uveďte informace týkající se současného uložení a dostupnosti knižní sbírky či jednotlivin, do závorky uveďte signatury (do počtu pěti). V případě, že má tato instituce MARC kód, přidejte přes lištu na spodním okraji pole (zobrazí se po najetí myší) podpole 5 MARC kód instituce a vyplňte ho.

Obě podpole dle potřeby opakujte, dokud nezapíšete všechna známá místa výskytu knih tohoto majitele.

40 svazků v Nostické knihovny v Praze (Knihovna Národního muzea), 15 svazků v Univerzitní knihovně ve Vratislavi, 1 svazek v Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel.

1012 Odkazy na katalogy (Bibliografické záznam)

Sem uveďte pevnou URL knižního katalogu instituce, ve které se knihy zaznamenávané osoby nacházejí. Do **podpole y** uveďte název knihovny.

998 Šifra zpracovatele

Vaše příjmení a název instituce, jejíž fondy zpracováváte.

V případě, že budete chtít propojit více majitelů téže knihy nebo knižního celku, vytvořte záznamy na všechny osoby a zašlete nám zprávu s uvedením všech takto „spřízněných“ majitelů. Propojíme je po kontrole záznamů a jejich přetažení do plné databáze PROVENIO.

Současně u všech majitelů vyjádřete vztah ke konkrétnímu knižnímu celku anebo k sobě navzájem v poli **1001 Charakteristika knižní sbírky.**

Zápis majitele:

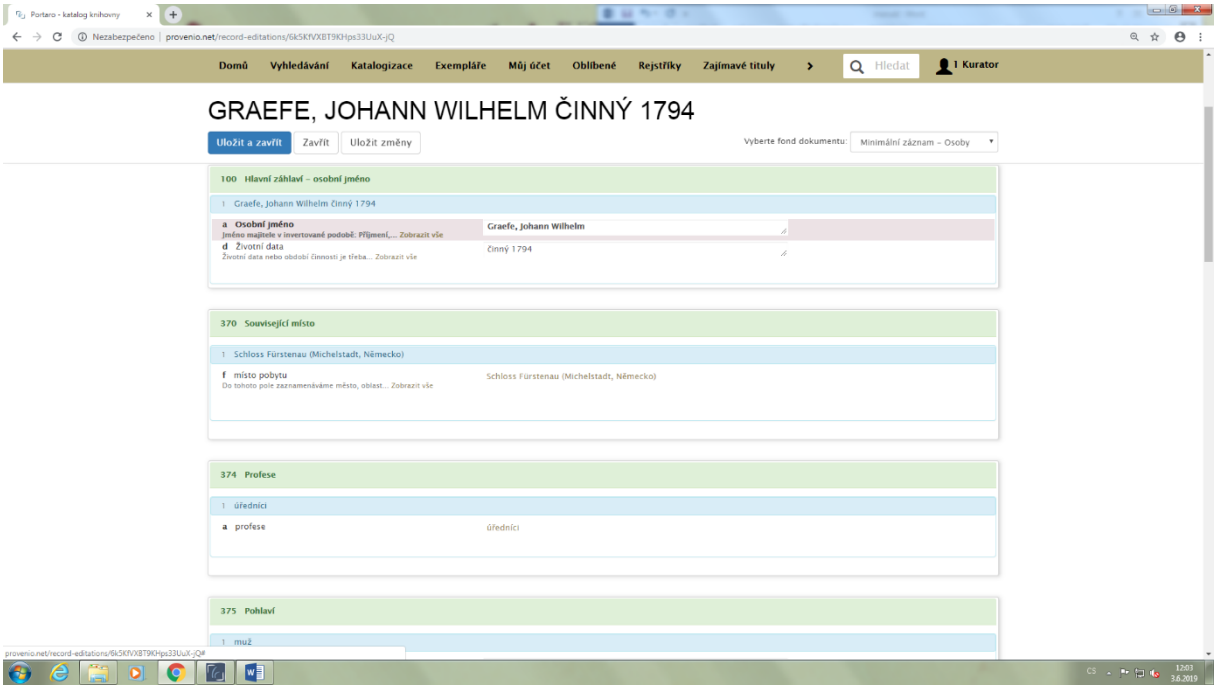
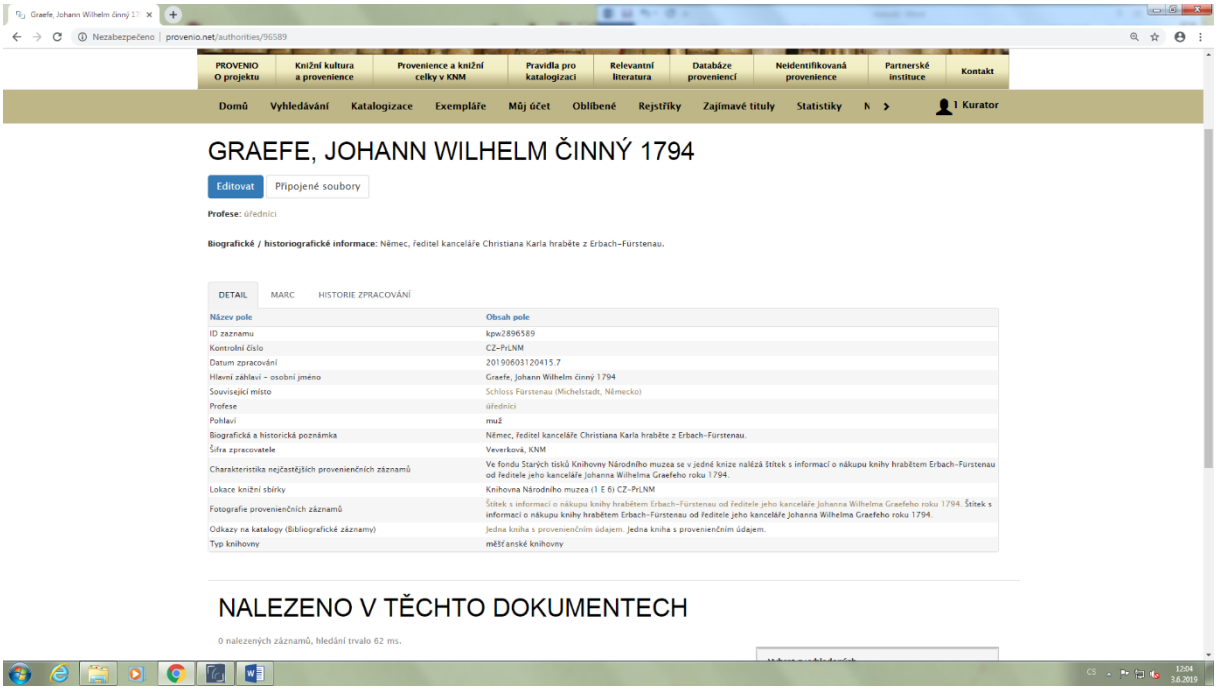
Uložený záznam: